

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Regulæ ad eruendum sensum literalem. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

eos, ut sub ea parabola, & exemplo sensibili ostendat spiritualis amoris suauitatem inter Deum & animam, Christum & Ecclesiam: est ergo ibi duplex sensus, alter rei, quæ adducitur in parabolam & hic est materialis, nempe res quasi gesta inter pastores, non quod reuera ita acciderit, sed quia adducitur in parabolam, ut sub illis personis id, quod spirituale est significetur: ut cum dicit Sponsus ad sponsum c. i. *Dic mihi ubi pascas, & cubes in meridie*: & Sponsus respondet, *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigium gregum tuorum, &c.* Quibus sponsa interrogat de tugurio, ubi in meridie sponsum à solis ardore regebat: & respondet ille: *Si ignoras te, &c.* id est, Si nescis, sine abire greges tuos, & hædos, ipsi enim sponte gradiuntur in eam partem, in qua me inuenies. Posterioris autem partis subintellectæ, in qua applicanda erat parabola, sensus literalis quem proprie voluit Spiritus sanctus exprimere, est, qui ad spirituales amorem, & charitatem refertur, ut interpretes varie in illum locum explicent.

14. Tercio observa id, quod notauit Alphonsus de Castro ex Aug. nempe non esse ita historiam parabolæ accipiendam, quod se ipsa, ut narratur, acciderit, sed quia saltem eo modo potuerit euenire. Tale est illud Matth. 20. *Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui primo mane exiit conducere operarios in vineam, &c.* Quod enim adducitur in similitudinem, non opus est reuera gestu esse: interdum etiam affertur in parabolam id, quod reuera euenit, vel in naturalibus, quale est illud,

Luc. 13. *Simile est regnum cælorum grano sinapis, vel etiam inter homines, sicut parabola illa de fermento.* Hi autem duo modi parabolarum frequentiores sunt in Scriptura. Denique nonnunquam deseruit parabola res alia quæ impossibilis, & fabulosa, sicut ludicum 9. dicitur, *luerunt ligna, ut vincerent sibi regem, &c.* Hoc tamen rarius accidit. Quocunque tamen modo afferatur parabola, sensus illius quo ad priorem partem semper verus est, licet re ipsa id, quod narratur, non euenit: imo neque euenire poterit. Quia id, quod in parabolam proponitur, non recitatur semper tanquam id, quod reuera acciderit, sed quasi euenire poterit, vel saltem supponitur ac si esset possibile, cum reuera impossibile sit: ut instat illius facti in rebus etiam inanibus, aliquid morale inter homines melius exprimitur: in quo nullum mendacium est, sicut neque in eo, quod quis afferat fabulam, ut ex ea moralem sensum eliciat.

CAP. V.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

16. EX præcedenti doctrina colligere licet. Primum, falsam esse sententiam Lyrani, quam 1. c. retulimus, cum asserit, sensum literalem proprie esse, quem voces exprimunt, ac proinde Scripturam carere aliquando tali sensu, quod asserit propter metaphoras. Fallitur autem, quoniam ubique est parabola, sensus literalis est ille, quem posteriori impositione, & translatione verba significant: hunc autem proxime vocibus designari, ac proinde mysticum non esse, ut putauit Lyranus, nec rebus ipsis deponari, sed vocibus, c. probatum est. Magis autem absurdum est Scripturam aliquando carere sensu literalis, id quod præter rationem allatam sic ostenditur. Quoniam

Vasquez in 1. part. Tom. 1.

Scriptura semper aliquid significat, aut proprie, aut metaphorice: proprium autem sensum, literalem esse nemo dubitat: de metaphorico autem probatur hac ratione. Nam sensus spiritualis, & mysticus ita appellatur, aut quia lateat quasi mysterium, aut sicut spiritus in corpore non appareat: atqui metaphoricus sensus non etiam latet: sed vulgo etiam notissimus est, & ex antecedentibus, & sequentibus iuxta subiectam materiam facile intelligitur ab omnibus in ea lingua peritis. Est enim metaphora translatio quadam, & quasi posterior nominis impositio, vel extensio: at sensus mysticus, cum contineatur sub rebus, quæ communiter non significant, nisi prout Scriptor arbitrio suo illas usurpat, non est omnibus notus, sicut metaphoricus, sed quasi mysterium, & spiritus latet in rebus: sensus igitur metaphoricus mysticus non est, sed literalis, quo saltem Scriptura nunquam caret.

Ad Patrum vero testimonia pro sententia Lyrani allegata, respondeo, eos nonnunquam appellare sensum spirituales illi, qui sub metaphora continentur, quod fit quodammodo sicut spiritus in corpore, sub priori vocum significatione conclusus; vocant etiam allegoricum, ut disputatione sequenti c. 3. dicemus. Tunc vero corticem literæ dicunt esse ipsas voces in prima sua significatione, à qua transferuntur: sic autem nonnunquam deficit historia, ut dicebat Origenes, proprie tamen, & presse sensum metaphoricum esse literalem, & huiusmodi sensum saltem nunquam in Scriptura deesse satis probatum est.

Deinde ex dictis non minus colligitur deceptum fuisse Abulensem, cum absque ratione putauit, sensum metaphoricum significari remote vocibus proxime vero rebus: ut enim paulo ante monstrauius, vox usurpata metaphoricè non denotat rem illam, quam priori impositione, & proprie significabat; sed ita transfertur ad aliam rem significandam, ut eam solum exprimat: proxime ergo, & non remote illam significabit: ut cum dico, ridere pratum, non significo risum hominis, & per illum virorem prati, sed proxime ipsum virorem, quem risum appello. Peius autem errauit Abulensis, cum dixit, sensum mysticum quemcumque in Scriptura contineri, ex sola hominum voluntate illa vrentium, non ex intentione Spiritus sancti: id quod fusius sequenti disputatione confutabitur.

CAP. VI.

Regula ad eruendum sensum literalem.

AD inuestigandum autem vetum sensum literalem alicuius loci, in primis præ oculis habendum est id, quod admonet Concilium Trid. sess. 4. decreto de vñu sacrorum librorum, quantæ nimirum sit auctoritatis communis Patrum consensus: nulli enim licet in rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium contra vñanimum consensum Patrum sacram Scripturam interpretari.

Secundo maxime conducit linguarum peritia, quæ ea moderatione seruire debet, ut Vulgatam nostram editionem pro viribus defendat. Phrasibus etiam consueta ipsiusmet Scripturæ bene intellecta viam aperit ad intelligentiam ipsius. Itaque collatione facta, & lectione assidua Scripturæ fit, ut ipsa se explicet.

F. 3. Ter.

Metaphoræ quid.

Patres pro opposita sententia allati explicantur.

Origenes.

Abulensis decepto.

271

Conc. Trid.

Non licet contra consensum Patrum Sacram Scripturam interpretari.

Linguarum peritia vñu.

Scholastica
Theologia
& historia
multum con-
ducit.

Tertio plurimum refert Theologia Scholasti-
ca, Conciliorum definitiones, historia etiam hæ-
refum ad eam saltem partem Scripturæ intellige-
dam, quæ circa dogmata nostræ fidei versatur:
quare si quis sola linguarum peritia instructus, &
assidua Scripturæ lectione exercitatus epistolas
Pauli, præcipue quæ est ad Rom. & Galatas, ex-
planandas susciperet, in maximo periculo versa-
retur.

Contextus
diligenter
observandus.
18.

Postremo tandem curandum est contextum
cuiusque Scripturæ noui præcipue testamenti ob-
seruare. Quamvis enim Prophetis familiare sit re-
lictio argumenti, quod susceperant ad alia myste-
ria digredi, cū ipso spiritu prophetico rapiuntur:
in nouo tamen testamento hoc non contingit,
præsertim vero in epistolis Apostolorum, quæ cū
in tradendis documentis morum, & doctrinæ
versentur, vno contextu argumentum proposi-
tum sequuntur, suo tamen ordine alia inde dedu-
centes. Plurimum autem conducit ad totam con-
textus seriem ordinandam vim particularum, qui-
bus Scriptores vtuntur, intelligere: atque de
causali, enim, hoc vnum est obseruandum, quod
solet non mediocrem difficultatem ingerere, vi-
delicet non semper referri ad proxime præceden-
tia, sed ad ea, quæ ante dicta fuerant: hoc autem
statim apparet, quoties proxime præcedentibus
particula non quadrat: alias vero regulas expli-
candi Scripturam longius exponere, nostri iusti-
tuti non est.

DISPUTATIO XVI.

De sensu mystico & spirituali.

Quid sit sensus mysticus. cap. 1.

Quotuplex sit sensus mysticus. cap. 2.

Quatuor sensus Scripturæ exemplis illustrantur. cap. 3.

Corollaria præcedentis doctrinæ. cap. 4.

Quomodo mysticus sensus utilis sit ad arguendum. cap. 5.

CAP. I.

Quid sit sensus mysticus.

Definitio
sensus my-
stici.

QVIDNAM sit mysticus, seu spiritualis sensus
ex superiori disputatione patet: est enim,
iuxta communem sententiam doctorum, quos
ibi commemorauimus, ille, qui nec proprie, nec meta-
phorice vocibus proxime significatur, sed qui sub
rebus significatis per voces, quasi sub umbra, &
figura conclusus est: ob quam rationem mysti-
cus, hoc est, arcanus, & reconditus dicitur: spiri-
tualis vero vocatur, quod lateat sub rebus, sicut
spiritus sub corpore. Ad maiorem autem huius
definitionis perspicuitatem pro fundamento im-
primis statuendum est, internum mentis conce-
ptum non solum vocibus proprie, aut metapho-
rice usurpatis, sed rebus quoque alijs significari
consueuisse, vt patet in symbolis, & hierogly-
phicis Aegyptiorum, in ape enim, quæ aculeum,
& mel habet Regem misericordiam, & iustitiam præ-
ditum significabant, & in id genus alijs. Ex qui-
bus rebus Pythagoras, alijsque insignes philo-
sophi multa salutaria documenta ad morum in-
structionem tradebant, quæ prouerbia vulgo di-
cuntur.

Notus non
vocib. tan-
tum res signi-
ficari solent.

Pythag.

Scripturæ
peculiaris
est sub hi-
storia mys-
ticis pro-
dote.

Cæterum, quamuis hoc ita sit, vera est nihilo-
minus sententia, quæ dicit, peculiare esse sacræ
Scripturæ, sub eadem litera historiam & myste-

ARTIC. X.

rium continere. Quam sententiam expressit Gre-
gor. lib. 20. moral. c. 1. cum asserit, sacræ Scriptu-
ram hoc alijs omnibus præstare scientijs, quod
eodem sermone, dum narrat textum, prodit my-
sterium. Idem docuit S. Thomas in hoc artic. &
quod lib. 7. art. 8. longe enim alia ratione mystica
significatio in rebus ipsis apud sacræ Scripturam
reperitur, quam apud Ethnicos philosophos vn-
quam fuerit.

Gregor.

S. Thom.

Quam differentiam, vt clarius exponamus, no-
tandum secundo est, tria esse genera signorum,
quibus res significari possunt. Primum est vocum.
Secundum est rerum inferiorum, quæ pro arbi-
trio conficiuntur, vel etiam vere gestæ ad res maiores
significandas adducuntur: & utroque modo com-
mune est etiam hominibus significare res alias, vt
de Hieroglyphicis Aegyptiorum diximus, qui vel
animalibus, vel alijs etiam rebus fictis res miras
exprimere solebant. Tertium genus est, quo solus
Deus in Scriptura vtitur, rerum scilicet, quæ vere
inter homines acciderunt, quarum historia ipse
voluit denotare mysterium, quod multis postea
annis futurum erat. Talis fuit reuocatio filiorum
Israel de Aegypto, qua significabatur Christus
multo postea tempore ex Aegypto reuocandus.
Manna etiam cadens de celo, quod non solum pa-
uit populum 40. annis, sed indicare voluit Eucha-
ristiæ sacramentum futurum, & id genus alia. Hoc
tertio genere signorum sensum mysticum conti-
nere, & sicut dixit Gregor. historiam narrare, & ea
mysterium exprimere, Scripturæ sacræ proprium
est. Et quamuis homines inter se ipsos rebus et-
iam gestis vt possint: hoc tamen solum ab eis fit
post factum, adducendo eas in parabolam, exem-
plum, aut similitudinem. Scripturæ autem pro-
prium est, non solum vere gesta in parabolam af-
ferre, sed etiam ea ita narrare, quæ vere gesta sunt,
vt auctor Scripturæ altiora mysteria futura deno-
tare velit.

Signorum ge-
nera tria.

2.

Greg.

Nota dif-
ferentiam hanc.

Tertio obseruandum est, sensum mysticum
non semper in Scriptura rebus inferioribus ex-
primi, sed interdum etiam res inferiores maiori-
bus significari. Christi namque passio extra por-
tam repræsentat id, quod minus est, vt notauit
Paulus ad Hebræos 13. scilicet, Vt exeamus & nos
extra castra, in proprium eius portantes: frequentius
tamen rebus inferioribus superiores denotantur.
Postremo, vt commemorati Doctores in disp. 13.
admonent, sensus mysticus non est in omni loco
Scripturæ querendus: præcepta enim, & consilia
Euangelica, ita sunt ad literam intelligenda, vt
nullus in ea litera spiritualis sensus contineatur.
In alijs etiam locis quilibet sensus mysticus, iuxta
sensum cuiusque explicatus non debet statim cen-
seri ex mente Spiritus sancti, qui est præcipuus au-
ctor, significari: tamen hic vsus Scripturæ, sicut
etiam accommodatius utilis in concionibus
cenferi debeat.

Res mino-
res maiori-
bus intrin-
sicè in Scrip-
turæ signifi-
cantur.
Ad Heb. 13.
3.

Sensus my-
sticus non
semper qua-
rendus.

CAP. II.

Quotuplex sit sensus mysticus.

QVOTUPLEX vero sit hic sensus mysticus, non
statim videtur constare inter Doctores: qui, li-
cet diuersa dicant, sibi tamen non aduersantur.
Sensus igitur Scripturæ vniuersim consideratus
duplex est, alter literalis, seu historicus; alter spiri-
tualis, seu mysticus: quorum differentia in genere
hæc-